

Brüsszel, 2020.5.20.
COM(2020) 381 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

A „termelőtől a fogyasztóig” stratégia

a méltányos, egészséges és környezetbarát élelmiszerrendszerért

TARTALOM

1.	A FELLÉPÉS SZÜKSÉGESSÉGE.....	2
2.	A FOGYASZTÓK, A TERMELŐK, AZ ÉGHAJLAT ÉS A KÖRNYEZET ÉRDEKEIT SZOLGÁLÓ ÉLELMISZERLÁNC KIÉPÍTÉSE	4
2.1.	A fenntartható élelmiszer-termelés biztosítása.....	6
2.2.	Az élelmezésbiztonság garantálása	12
2.3.	A fenntartható élelmiszer-feldolgozás, -nagykereskedelem, - kiskereskedelem, vendéglátás és étkeztetés gyakorlatainak ösztönzése	13
2.4.	A fenntartható élelmiszer-fogyasztás előmozdítása, megkönnyítve az egészséges, fenntartható étrendre való átállást	15
2.5.	Az élelmiszer-veszteség és -pazarlás csökkentése	16
2.6.	Az élelmiszercsalás elleni küzdelem az élelmiszer-ellátási láncban	17
3.	AZ ÁTÁLLÁS FELTÉTELEINEK BIZTOSÍTÁSA	17
3.1.	Kutatás, innováció, technológia és beruházások	17
3.2.	Tanácsadási szolgáltatások, adat- és tudásmegosztás, készségek	18
4.	A GLOBÁLIS ÁTÁLLÁS ELŐMOZDÍTÁSA	19
5.	KÖVETKEZTETÉSEK	22

1. A FELLÉPÉS SZÜKSÉGESSÉGE

Az **európai zöld megállapodás** meghatározza, hogy miként lehet Európát 2050-ig az első klímasemleges kontinenssé tenni. Új, fenntartható és inkluzív növekedési stratégiát vázol fel, amely fellendíti a gazdaságot, javítja az emberek egészségét és életminőségét, gondot fordít a természetre, és amelyből senki nem marad ki.

A „termelőtől a fogyasztóig” stratégia a zöld megállapodás középpontjában áll. Átfogó módon foglalkozik a fenntartható élelmiszerrendszerek kihívásaival, felismerve az egészséges emberek, az egészséges társadalmak és az egészséges bolygó közötti elválaszthatatlan kapcsolatokat. A „termelőtől a fogyasztóig” stratégia szerves részét képezi az Egyesült Nemzetek Szervezete által elfogadott fenntartható fejlődési célok elérésére irányuló bizottsági menetrendnek is. Az értékláncokban – az EU-ban és máshol egyaránt – valamennyi polgárnak és szereplőnek részesülnie kell a **méltányos átállás** előnyeiből, különösen a Covid19-világjárványt és a gazdasági visszaesést követően. A fenntartható élelmiszerrendszerre való áttérés környezeti, egészségügyi és társadalmi előnyökkel és gazdasági haszonnal járhat, és a jelenlegi válságot követően fenntartható pályára állíthatja a gazdaságot¹. Az átmenet sikeréhez és a helyreállításhoz elengedhetetlen, hogy fenntartható megélhetést biztosítsunk az elsődleges termelők számára, akik a jövedelem terén még mindig le vannak maradva².

A Covid19-világjárvány rávilágít egy olyan **szilárd és ellenállóképes élelmiszerrendszer** fontosságára, amely továbbra is minden körülmények között működik, és amely képes elegendő mennyiségű megfizethető élelmiszerhez való hozzáférést biztosítani a polgárok számára. Tudatosította bennünk az egészségünk, az ökoszisztémák, az ellátási láncok, a fogyasztási minták és a bolygónk tűrőképességének határai közötti összefüggéseket is. Egyértelmű, hogy sokkal többet kell tennünk annak érdekében, hogy megőrizzük magunk és bolygónk egészségét. A jelenlegi világjárvány erre csak egy példa. Az egyre gyakoribb aszályok, áradások, erdőtüzek és az új kártevők folyamatosan emlékeztetnek arra, hogy élelmiszerrendszerünk veszélyben van, és fenntarthatóbbá és ellenállóbbá kell válnia.

A „termelőtől a fogyasztóig” stratégia új, átfogó módon közelíti meg azt a kérdést, hogy az európaiak milyen **értéket** tulajdonítanak az élelmezés fenntarthatóságának. Lehetőséget kínál az életmód, az egészség és a környezet javítására. Az egészséges és fenntartható étrendek választását megkönnyítő, kedvező élelmiszer-környezet kialakítása kedvező hatást gyakorol a fogyasztók egészségére és életminőségére, és csökkenti a társadalom egészének egészségügyi költségeit. Az emberek egyre nagyobb figyelmet fordítanak a környezetvédelmi, egészségügyi, társadalmi és etikai kérdésekre³, és minden

¹ Globális szinten a becslések szerint a fenntartható fejlődési célokkal összhangban lévő élelmiszer- és mezőgazdasági rendszerek tápláló és megfizethető élelmiszert biztosítanak a világ növekvő népessége számára, segítenék a létfontosságú ökoszisztémák helyreállítását, és 2030-ig több mint 1,8 billió EUR új gazdasági értéket teremthetnének. Forrás: Business & Sustainable Development Commission (2017), *Better Business Better World*, A vállalatfejlesztéssel és fenntartható fejlődéssel foglalkozó bizottság jelentése (*Eredményesebb vállalkozások, jobb világ*).

² Egy uniós mezőgazdasági termelő jövedelme például jelenleg átlagosan a gazdaság egészében foglalkoztatott munkavállalók kereseténél mintegy felét éri el. Forrás: A KAP C.26 kontextusmutatója: mezőgazdasági vállalkozói jövedelem (https://agridata.ec.europa.eu/Qlik_Downloads/Jobs-Growth-sources.htm).

³ Az európaiak magas szintű ismeretekkel rendelkeznek az élelmiszer-biztonsági kérdésekről. A leggyakrabban jelentett aggályok a húspanban található antibiotikumokkal, hormonokkal és szteroidokkal, peszticidekkel, környezeti szennyező anyagokkal és élelmiszer-adalékanyagokkal

eddiginél nagyobb mértékben keresnek értéket az élelmiszerekben. Még a társadalmak urbanizációjának növekedésével is közelebb szeretnék érezni magukat az ételükhöz. Friss, kevésbé feldolgozott és fenntartható forrásból származó élelmiszert szeretnének választani. Az ellátási láncok lerövidítésére irányuló felhívások a jelenlegi járványkitörés idején fokozódtak. A fogyasztók számára lehetővé kell tenni, hogy fenntartható élelmiszereket válasszanak, és ezért az élelmiszerlánc valamennyi szereplőjének felelősséget kell vállalnia, ugyanakkor fel kell ismerniük az ebben rejlő lehetőségeket.

Az európai élelmiszer-ellátás világviszonylatban már jelenleg is biztonságos és bőséges, az európai élelmiszerek táplálók és jó minőségűek. Ez az emberi, állati és növényi egészség védelmét célzó többéves uniós szakpolitikai döntéshozatal, valamint a mezőgazdasági termelők, halászok és akvakultúra-termelők erőfeszítéseinek eredménye. Az európai élelmiszereknek a fenntarthatóság globális etalonjává is kell válniuk. E stratégia célja, hogy jutalmazza azokat a mezőgazdasági termelőket, halászokat és az élelmiszerlánc más szereplőit, akik már átálltak a fenntartható gyakorlatokra, lehetővé tegye a többiek számára az átállást, és további lehetőségeket teremtsen vállalkozásaik számára. Az EU mezőgazdasága a világ egyetlen olyan nagy rendszere, amely (1990 óta 20 %-kal) csökkentette az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását⁴. Ez az út azonban még az EU-n belül sem lineáris, és nem egységes a tagállamok között. Emellett az élelmiszerek gyártása, feldolgozása, kiskereskedelme, csomagolása és szállítása is jelentős mértékben hozzájárul a levegő-, talaj- és vízszennyezéshez, valamint az üvegházhatásúgáz-kibocsátáshoz, ami súlyosan érinti a biológiai sokféleséget. Mint ilyen, bár számos területen megkezdődött az EU fenntartható élelmiszerrendszerekre való átállása, az élelmiszerrendszerek továbbra is az éghajlatváltozás és a környezetkárosodás fő okozói között vannak. Sürgősen csökkenteni kell a **peszticidektől és az antimikrobiális szerektől való függést és a műtrágyák túlzott használatát**, továbbá **növelni kell az ökológiai gazdálkodás részarányát, javítani kell az állatjólétet és vissza kell fordítani a biodiverzitás csökkenését**.

Az európai klímarendelet⁵ célul tűzi ki, hogy 2050-re klímasemleges Unió jöjjön létre. A Bizottság 2020 szeptemberéig elő fog terjeszteni egy 2030-ra szóló éghajlat-politikai céltervet, hogy az 1990-es szinthez képest 50–55 %-ra növelje az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésére vonatkozó célkitűzést. A „termelőtől a fogyasztóig” stratégia új megközelítést határoz meg annak biztosítására, hogy a mezőgazdaság, a halászat és az akvakultúra, valamint az élelmiszer-értéklánc megfelelően hozzájáruljon ehhez a folyamathoz.

A fenntartható élelmiszerrendszerekre való átállás **hatalmas gazdasági lehetőséget** is jelent. A polgárok elvárásai folyamatosan változnak, és jelentős változásokat idéznek elő az élelmiszerpiacon. Ez lehetőséget jelent a mezőgazdasági termelők, a halászok és az akvakultúra-termelők, valamint az élelmiszer-feldolgozók és étkeztetési szolgáltatók számára. Az átállás lehetővé teszi számukra, hogy a fenntarthatóságot tegyék védjegyükké, és az EU-n kívüli versenytársaikat megelőzve garantálják az uniós

kapcsolatosak. Forrás: Eurobarométer tematikus felmérés (2019. április), *Élelmiszer-biztonság az EU-ban*.

⁴ 1990-ben 543,25 millió gigatonna szén-dioxid-egyenértékről 2017-ben 438,99 millió gigatonnára (Eurostat)

⁵ A Bizottság javaslata – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a klímasemlegesség elérését célzó keret létrehozásáról és az (EU) 2018/1999 rendelet (az európai klímarendelet) módosításáról, COM(2020) 80 final, 2020/0036 (COD).

élelmiszerlánc jövőjét. A fenntarthatóságra való átállás lépéselőnybe hozhatja az uniós élelmiszerlánc valamennyi szereplőjét.

Egyértelmű, hogy az átmenet nem fog megtörténni az **emberek étrendjének** megváltoztatása nélkül. Az EU-ban 33 millió ember⁶ nem engedheti meg magának, hogy minden második nap minőségi ételeket fogyasszon, és az ételmezési segélyek elengedhetetlenek számos tagállam lakosságának egy része számára. Az élelmiszer-ellátás bizonytalansága és a megfizethetőségével kapcsolatos kockázatok jelentette kihívás a gazdasági visszaesés idején növekedhet, ezért alapvető fontosságú a fogyasztási szokások megváltoztatására és az élelmiszer-pazarlás megfékezésére irányuló intézkedések meghozatala. A megtermelt élelmiszerek 20 %-át **elpazaroljuk**⁷, ugyanakkor az **elhízás** is egyre gyakoribb. A felnőtt népesség több mint fele túlsúlyos⁸, ami hozzájárul az étrenddel összefüggő betegségek (többek között a rák különböző típusai) magas előfordulási gyakoriságához és a kapcsolódó egészségügyi költségekhez. Összességében az európai **étrendek** nincsenek összhangban az étrendre vonatkozó nemzeti ajánlásokkal, és az „ételmezési környezet”⁹ olyan, hogy nem mindig az egészséges megoldás a legegyszerűbb. Ha az európai étrendek összhangba kerülnek az étrendi ajánlásokkal, az élelmiszerrendszerek környezeti lábnyoma is jelentősen csökkenne.

Az is egyértelmű, hogy csak akkor tudunk változtatni, ha a világ többi része is velünk tart. Az EU az agrár-élelmiszeripari termékek legnagyobb importőre és exportőre, valamint a világ legnagyobb tengeri élelmiszer-piacja. Az importált áruknak azonban kedvezőtlen környezeti és társadalmi hatásai lehetnek azokban az országokban, ahol azokat előállítják. Ezért az uniós élelmiszerrendszer fenntarthatósági követelményeinek szigorítására irányuló erőfeszítéseket olyan szakpolitikáknak kell kísérniük, amelyek elősegítik az **előírások globális szigorítását** a nem fenntartható gyakorlatok kiszervezésének és exportjának elkerülése érdekében.

A fenntartható élelmiszerrendszer elengedhetetlen a zöld megállapodás éghajlati és környezetvédelmi célkitűzéseinek megvalósításához, miközben **javítja az elsődleges termelők jövedelmét** és erősíti az EU **versenyképességét**. Ez a stratégia támogatja az átmenetet azáltal, hogy a polgárok és az élelmiszer-vállalkozók számára egyaránt megnyíló új lehetőségekre helyezi a hangsúlyt.

2. A FOGYASZTÓK, A TERMELŐK, AZ ÉGHAJLAT ÉS A KÖRNYEZET ÉRDEKEIT SZOLGÁLÓ ÉLELMISZERLÁNC KIÉPÍTÉSE

Az EU célja, hogy **csökkentse az uniós élelmiszerrendszer környezeti és éghajlati lábnyomát**, erősítse annak **rezilienciáját**, biztosítsa az ételmezésbiztonságot az éghajlatváltozással és a biológiai sokféleség csökkenésével szemben, és a versenyképes fenntarthatóság felé történő **globális átmenet** élére álljon a termelőtől a fogyasztóig, kiaknázva az **új lehetőségeket**. Ez a következőket jelenti:

⁶ Eurostat, EU SILC (2018), https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_mdes03&lang=en.

⁷ EU FUSIONS (2016). Az európai élelmiszer-pazarlás becslült szintje.

⁸ Eurostat, Az elhízás aránya testtömegindex alapján https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_02_10/default/table?lang=en

⁹ Az „ételmezési környezet” az a fizikai, gazdasági, politikai és társadalmi-kulturális környezet, amelyben a fogyasztók kapcsolatba lépnek az élelmiszerrendszerrel és döntéseket hoznak az élelmiszerek beszerzéséről, elkészítéséről és fogyasztásáról (Ételmezésbiztonsággal és táplálkozással foglalkozó magas szintű szakértői munkacsoport, 2017, *Táplálkozási és élelmiszerrendszerek*).

- annak biztosítása, hogy az élelmiszer-termelést, -szállítást, -elosztást, -forgalmazást és -fogyasztást magában foglaló élelmiszerlánc **semleges vagy pozitív környezeti hatást gyakoroljon**, valamint az élelmiszerrendszer alapját képező földterületek, édesvízi és tengeri erőforrások megőrzése és helyreállítása; az éghajlatváltozás mérséklésének és hatásaihoz való alkalmazkodásnak a támogatása; a föld, a talaj, a víz, a levegő, a növények és az állatok egészségének és jólétének védelme; valamint a biológiai sokféleség csökkenésének visszafordítása;
- az élelmezés- és táplálkozásbiztonság és a népegészségügy biztosítása – annak garantálása révén, hogy mindenki **elegendő, tápláló és fenntartható élelmiszerhez** jusson, tiszteletben tartva a magas szintű biztonsági és minőségi, növényegészségügyi, valamint állategészségügyi és -jóléti előírásokat, és egyúttal az étrendi szükségleteket és az élelmiszerpreferenciákat is; valamint
- az élelmiszerek megfizethetőségének megőrzése az ellátási láncon belüli méltányosabb gazdasági megtérülés mellett, hogy **a legfenntarthatóbb élelmiszerek váljanak a legmegfizethetőbbekké**, az uniós ellátási ágazat versenyképességének előmozdítása, a tisztességes kereskedelem ösztönzése, új üzleti lehetőségek teremtése, az egységes piac integritásának, valamint a munkahelyi egészségvédelemnek és biztonságának a biztosítása mellett.

Az élelmiszerrendszerek fenntarthatósága globális kérdés, és az élelmiszerrendszereknek alkalmazkodniuk kell, hogy kezeljék az előttük álló különféle kihívásokat. E stratégia révén az EU kulcsszerepet játszhat abban, hogy globális normákat határozzon meg. A stratégia az EU egésze számára kulcsfontosságú célokat tűz ki a kiemelt területeken. Az új szakpolitikai kezdeményezések mellett a hatályos jogszabályok – különösen az állatjólétre, a peszticidhasználatra és a környezetvédelemre vonatkozó jogszabályok – végrehajtása is elengedhetetlen a méltányos átállás biztosításához. A megközelítés figyelembe veszi a tagállamok eltérő kiindulási pontjait és fejlődési potenciáljaik közötti különbségeket. Azt is felismeri, hogy az élelmiszerrendszer fenntarthatóságára való átállás számos uniós régió gazdasági szerkezetét és interakciós mintáit fogja megváltoztatni. Az átmenetet a meglévő uniós eszközökből, például a kohéziós alapokból és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtott technikai és pénzügyi támogatás segíti majd. Az új jogalkotási kezdeményezéseket a Bizottság minőségi jogalkotási eszközei fogják alátámasztani. A nyilvános konzultációkon, a környezeti, társadalmi és gazdasági hatások azonosításán, valamint a kis- és középvállalkozások (kkv-k) érintettségének és az innováció ösztönzésének vagy akadályozásának elemzésén alapuló hatásvizsgálatok hozzá fognak járulni ahhoz, hogy a zöld megállapodás célkitűzéseivel összhangban minimális költségek mellett hatékony szakpolitikai döntések szülessenek. **Az átállás felgyorsítása és megkönnyítése**, valamint annak biztosítása érdekében, hogy az EU piacán forgalomba hozott valamennyi élelmiszer egyre inkább fenntartható legyen, a Bizottság 2023 vége előtt jogalkotási kezdeményezést fog előterjeszteni a **fenntartható élelmiszerrendszer keretére** vonatkozóan. Ez az átfogó keret alapul szolgál majd az uniós és nemzeti szintű szakpolitikai koherencia biztosításához, a fenntarthatóság valamennyi élelmiszerral kapcsolatos szakpolitikában való érvényesítéséhez és az élelmiszerrendszerek ellenálló képességének megerősítéséhez. A Bizottság széles körű konzultációt és hatásvizsgálatot követően közös fogalom meghatározásokat, valamint a fenntartható élelmiszerrendszerekre és élelmiszerekre vonatkozó általános elveket és követelményeket fog kidolgozni. A keret az élelmiszerrendszer valamennyi szereplőjének felelősségével is foglalkozni fog. Az élelmiszeripari termékek fenntarthatósági teljesítményére vonatkozó tanúsítással és címkézéssel, valamint célzott ösztönzőkkel együtt a keret lehetővé teszi a

gazdasági szereplők számára, hogy kihasználják a fenntartható gyakorlatok előnyeit és fokozatosan szigorítsák a fenntarthatósági előírásokat, hogy azok az uniós piacon forgalomba hozott valamennyi élelmiszeripari termék esetében kötelezővé váljanak.

2.1. A fenntartható élelmiszer-termelés biztosítása

Az élelmiszerlánc valamennyi szereplőjének hozzá kell járulnia az élelmiszerlánc fenntarthatóságának eléréséhez. A mezőgazdasági termelőknek, a halászoknak és az akvakultúra-termelőknek gyorsabban kell átalakítaniuk termelési módszereiket, és a lehető legjobban ki kell aknázniuk a természet alapú, technológiai, digitális és úralapú megoldásokat a jobb éghajlati és környezeti eredmények elérése, az éghajlatváltozás hatásaival szembeni reziliencia növelése, valamint az inputanyagok (pl. növényvédő szerek, műtrágyák) használatának csökkentése és optimalizálása érdekében. Ezek a megoldások **emberi és pénzügyi befektetést** igényelnek, de a hozzáadott érték teremtése és a költségek csökkentése révén magasabb megtérülést is ígérnek.

Az **új zöld üzleti modellek** egyik példája a termelők és erdészek által biztosított szénmegkötés. A szén-dioxidot a légkörből eltávolító gazdálkodási gyakorlatok hozzájárulnak a klímasemlegességi célkitűzéshez, és azokat a KAP-kifizetések vagy más köz- vagy magánkezdeményezések (szén-dioxid-piac¹⁰) révén jutalmazni kell. Az éghajlati paktum keretében a széngazdálkodásra irányuló új uniós kezdeményezés elő fogja mozdítani ezt az új üzleti modellt, amely új bevételi forrást biztosít a mezőgazdasági termelők számára, és más ágazatokat is segít az élelmiszerlánc dekarbonizációjában. A körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervben¹¹ bejelentetteknek megfelelően a Bizottság a szén-dioxid-eltávolítások hitelességének nyomon követése és ellenőrzése érdekében szilárd és átlátható szén-dioxid-elszámoláson alapuló szabályozási keretet fog kidolgozni a szén-dioxid-eltávolítás tanúsítására.

A **körforgásos bioalapú gazdaság** még mindig nagyrészt kiaknázatlan lehetőségeket rejt magában a mezőgazdasági termelők és szövetkezeteik számára. Például a bioműtrágyát, fehérjetakarmányt, bioenergiát és biokémiai anyagokat előállító fejlett biofinomítók lehetőséget kínálnak az éghajlatsemleges európai gazdaságra való átállásra és új munkahelyek teremtésére az elsődleges termelésben. A mezőgazdasági termelőknek meg kell ragadniuk a lehetőségeket az állatállományból származó metánkibocsátás csökkentésére a **megújuló energia** termelésének fejlesztése és a mezőgazdasági hulladékból és maradékanyagokból, például trágyából származó biogáz előállítására szolgáló anaerob rothasztókba való beruházás révén. A gazdaságok más hulladék- és maradékanyag-forrásokból is termelhetnek biogázt, mint például az élelmiszer- és italágazat, a szennyvíz és a települési hulladék. A mezőgazdasági házak és istállók gyakran tökéletes helyszínt biztosítanak a napelemek elhelyezésére, és az ilyen

¹⁰ A mezőgazdaságban és az erdészetben a szén-dioxid-eltávolításra vonatkozó szigorú tanúsítási szabályok jelentik az első lépést annak irányába, hogy a mezőgazdasági termelők és az erdészek részesülhessenek az általuk biztosított szénmegkötésért járó kifizetésekből. A tagállamok felhasználhatnák ezeket a szabályokat arra, hogy a KAP-kifizetéseket a szénmegkötés alapján alakítsák ki; emellett a magánvállalkozásokat is érdekelheti az ilyen tanúsítványok beszerzése az éghajlat-politika támogatása érdekében, ezáltal (a KAP-kifizetéseken felül) további ösztönzést nyújtva a mezőgazdasági termelőknek és az erdészeknek a szénmegkötéshez.

¹¹ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A tisztább és versenyképesebb Európát szolgáló, körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési terv, COM/2020/98 final.

beruházásokat prioritásként kell kezelni a jövőbeli KAP-stratégiai tervekben¹². A Bizottság a tiszta energiával kapcsolatos kezdeményezések és programok keretében intézkedéseket fog hozni annak érdekében, hogy felgyorsítsa ezen és más energiahatékonysági megoldások piaci elfogadását a mezőgazdasági és élelmiszeripari ágazatban, amennyiben ezeket a beruházásokat fenntartható módon, az élelmezésbiztonság és a biológiai sokféleség veszélyeztetése nélkül hajtják végre.

A **vegyi növényvédő szerek** használata a mezőgazdaságban hozzájárul a talaj-, víz- és légszennyezéshez, a biológiai sokféleség csökkenéséhez, és károsíthatja a nem célzott növényeket, rovarokat, madarakat, emlősöket és kétéltűeket. A Bizottság már létrehozott egy harmonizált kockázati mutatót a peszticidekhez kapcsolódó kockázatok csökkentése terén elért eredmények számszerűsítésére. Ez azt mutatja, hogy az elmúlt öt évben 20 %-kal csökkent a peszticidek használatából eredő kockázat. A Bizottság intézkedéseket fog hozni annak érdekében, hogy 2030-ig 50 %-kal csökkenjen a vegyi növényvédő szerek általános használata és kockázata, és 50 %-kal a magas kockázatú növényvédő szerek¹³ használata. A Bizottság számos lépést fog tenni annak érdekében, hogy előkészítse az alternatív megoldásokat és fenntartsa a mezőgazdasági termelők jövedelmét. Felül fogja vizsgálni a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelvet, javítani fogja az **integrált növényvédelemre** vonatkozó rendelkezéseket, és elő fogja mozdítani a betakarítás kártevőkkel és betegségekkel szembeni védelmét szolgáló biztonságos alternatív módszerek szélesebb körű alkalmazását. Az integrált növényvédelem ösztönözi fogja az olyan alternatív védekezési technikák alkalmazását, mint a vetésforgó és a mechanikus gyomirtás, és az egyik fő eszköz lesz általában véve a vegyi növényvédő szerek használatának és az azoktól való függőségnek a csökkentésére, különös tekintettel a veszélyesebb növényvédő szerek használatára. Rendkívül fontosak lesznek azok a mezőgazdasági gyakorlatok, amelyek a KAP-on keresztül csökkentik a peszticidek használatát, és a stratégiai terveknek tükrözniük kell ezt az átmenetet, és elő kell mozdítaniuk a tanácsadáshoz való hozzáférést. A Bizottság emellett elősegíti a biológiai hatóanyagokat tartalmazó növényvédő szerek forgalomba hozatalát, és megerősíti a peszticidek környezeti kockázatértékelését. Csökkenteni fogja továbbá a tagállamok általi peszticid-engedélyezési eljárások hosszát. A Bizottság javaslatot fog tenni a peszticidekre vonatkozó statisztikákról szóló 2009. évi rendelet módosítására¹⁴ is az adathiányok orvoslása és a kutatási eredményeken alapuló szakpolitikai döntéshozatal előmozdítása érdekében.

A levegő-, talaj- és vízszennyezés és az éghajlati hatások másik fő forrása a **tápanyagok** (különösen a nitrogén és a foszfor) **túlzott jelenléte** a környezetben, amely a túlzott használatból és abból ered, hogy a növények nem szívják fel hatékonyan minden, a mezőgazdaságban használt tápanyagot¹⁵. Ez a folyók, tavak, vizes élőhelyek és tengerek

¹² Minden uniós tagállam elvégzi sajátos szükségleteinek alapos elemzését, majd kidolgozza KAP-stratégiai tervét, amelyben felvázolja, hogy az átfogó uniós célkitűzésekkel összhangban e szükségletek kielégítése érdekében a két „pillérből” hogyan kívánja célzottan felhasználni a KAP-finanszírozást, meghatározza, hogy milyen eszközöket fog használni, és rögzíti saját konkrét céljait.

¹³ Ezek olyan hatóanyagokat tartalmazó növényvédő szerek, amelyek megfelelnek az 1107/2009/EK rendelet II. mellékletének 3.6.2–3.6.5. és 3.8.2. pontjában meghatározott kizárási kritériumoknak, vagy az említett melléklet 4. pontjában szereplő kritériumokkal összhangban helyettesítésre jelölt anyagként vannak azonosítva.

¹⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 1185/2009/EK rendelete (2009. november 25.) a peszticidekre vonatkozó statisztikákról, *HL L 324., 2009.12.10., I. o.*

¹⁵ A nitrogén mezőgazdasági felhasználása dinitrogén-oxid légkörbe történő kibocsátásához vezet. 2017-ben a mezőgazdaságból származó N₂O-kibocsátás az EU-ban a mezőgazdasági kibocsátások 43 %-át

biológiai sokféleségének csökkenését okozta¹⁶. A Bizottság lépéseket fog tenni a tápanyagvesztés legalább 50 %-os csökkentése érdekében, biztosítva ugyanakkor, hogy a talaj termőképessége ne romoljon. Ezáltal 2030-ig legalább 20 %-kal csökkenni fog a műtrágyahasználat, ami a vonatkozó környezetvédelmi és éghajlat-politikai jogszabályok teljes körű végrehajtásával és érvényesítésével, az e célok eléréséhez szükséges tápanyagterhelés-csökkentéseknek a tagállamok bevonásával történő meghatározásával, a kiegyensúlyozott trágyázás és a fenntartható tápanyag-gazdálkodás alkalmazásával, valamint a nitrogén és a foszfor teljes életciklusuk során történő hatékonyabb kezelésével érhető el. A Bizottság együtt fog működni a tagállamokkal annak érdekében, hogy **integrált tápanyag-gazdálkodási cselekvési tervet** dolgozzon ki a tápanyagszennyezés forrásánál történő kezelésére és az állattenyésztési ágazat fenntarthatóságának növelésére. A Bizottság a tagállamokkal együtt azon is dolgozni fog, hogy kiterjessze a precíziós trágyázási technikák és a fenntartható mezőgazdasági gyakorlatok alkalmazását, különösen az intenzív állattenyésztés és a szerves hulladék megújuló trágyává történő újrafeldolgozása által leginkább érintett területeken. Erre többek között a KAP-stratégiai tervekben szereplő intézkedések – például a gazdaságok fenntarthatóságát elősegítő tápanyag-gazdálkodási eszköz¹⁷, beruházások, tanácsadási szolgáltatások és az uniós űrtechnológiák (Kopernikusz, Galileo) – révén fog sor kerülni.

Az **EU üvegházhatásúgáz-kibocsátásának** 10,3 %-áért a mezőgazdaság felelős, és ennek közel 70 %-a az állattenyésztési ágazatból származik¹⁸. Ez nem szén-dioxid alapú üvegházhatású gázokból (metánból és dinitrogén-oxidból) áll. Emellett a teljes mezőgazdasági terület 68 %-át állattenyésztésre használják¹⁹. Az állattenyésztés környezeti és éghajlati hatásának csökkentése, az importból származó kibocsátásáthelyezés elkerülése és a fenntarthatóbb állattenyésztésre való átállás támogatása érdekében a Bizottság megkönnyíti a fenntartható és innovatív takarmány-adalékanyagok forgalomba hozatalát. Megvizsgálja azokat az uniós szabályokat, amelyek célja a kritikus takarmány-alapanyagoktól (pl. a kiirtott erdőterületeken termesztett szója) való függőség csökkentése az EU-ban termesztett növényi fehérjék, valamint az olyan alternatív takarmány-alapanyagok előmozdítása révén, mint a rovarok, a tengeri takarmánykészletek (pl. alga) és a biogazdaságból származó melléktermékek (pl.

és az összes emberi eredetű kibocsátás 3,9 %-át tette ki (EGT [2019], az üvegházhatású gázok éves uniós jegyzéke, 1990–2017 és a 2019. évi jegyzékről szóló jelentés).

¹⁶ OECD (2019), Az éghajlat-politikai fellépés felgyorsítása: a szakpolitikák súlypontjának megváltoztatása a jólét szemszögéből.

¹⁷ Amint az a közös agrárpolitika keretében a tagállamok által elkészítendő stratégiai tervhez (KAP-stratégiai terv) nyújtott, az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) által finanszírozott támogatásra vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint az 1305/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet és az 1307/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslatban (COM(2018)392, 2018/0216(COD)) is szerepel, az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának szóló, Európai interoperabilitási keret – Végrehajtási stratégia című bizottsági közlemény (COM(2017) 134) teljes körű figyelembevételével.

¹⁸ Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA) (2019), *Az Európai Unió üvegházhatást okozó gázokra vonatkozó éves nyilvántartási jelentése 1990–2017 és a 2019-es nyilvántartási jelentés*. Ezek az adatok nem tartalmazzák a földhasználatból és a földhasználat megváltozásából eredő CO₂-kibocsátást.

¹⁹ 39,1 millió hektár gabona és olajos magvak, valamint 70,7 millió hektár gyepterület 161 millió hektár mezőgazdasági földterületen (EU-27, Eurostat, 2019)

halhulladék)²⁰. A Bizottság továbbá felülvizsgálja a mezőgazdasági termékek promóciójára irányuló uniós programot, a fenntartható termeléshez és fogyasztáshoz való hozzájárulás fokozása érdekében, valamint a korszerűbb étrendekkel összhangban. A hústermelés és -fogyasztás tekintetében a felülvizsgálatnak arra kell összpontosítania, hogy a promóciós program hogyan használható fel a leginkább fenntartható, szén-dioxid-hatékony állattenyésztési módszerek támogatására. Emellett a tagállamok stratégiai terveiben szigorúan értékelni fog minden termeléstől függő támogatásra vonatkozó javaslatot az átfogó fenntarthatóság szempontjából.

Az antimikrobiális szereknek az állati és emberi egészségügyi ellátásban való túlzott és nem megfelelő használatához kapcsolódó **antimikrobiális rezisztencia** becslések szerint évente 33 000 ember halálát okozza az EU-ban/EGT-ben²¹, és jelentős egészségügyi költségekkel jár. A Bizottság ezért intézkedéseket fog hozni annak érdekében, hogy 2030-ig 50 %-kal csökkentse a haszonállatoknak szánt és az akvakultúrában használt antimikrobiális szerek értékesítését. Az állatgyógyászati készítményekről és a gyógyszeres takarmányokról szóló új rendeletek számos intézkedést írnak elő e cél elérése és az egészség előmozdítása érdekében.

A nagyobb **állatjólét** javítja az állatok egészségét és az élelmiszerek minőségét, csökkenti a gyógyszerek iránti igényt, és hozzájárulhat a biológiai sokféleség megőrzéséhez. Egyértelmű, hogy ezt a polgárok is akarják. A Bizottság felül fogja vizsgálni az állatjólétre – többek között az állatok szállítására és levágására – vonatkozó jogszabályokat annak érdekében, hogy összhangba hozza azokat a legújabb tudományos eredményekkel, bővítse azok alkalmazási körét, megkönnyítse érvényesítésüket, és végső soron magasabb szintű állatjólétet biztosítson. A stratégiai tervek és az akvakultúrára vonatkozó új uniós stratégiai iránymutatások támogatni fogják ezt a folyamatot. A Bizottság mérlegelni fogja az állatjóléti címkézés lehetőségeit is az értékek élelmiszerláncon keresztül történő jobb közvetítése érdekében.

Az éghajlatváltozás új veszélyeket jelent **a növények egészségére** nézve. A fenntarthatóság kihívása olyan intézkedéseket tesz szükségessé, amelyek jobban védik a növényeket az újonnan megjelenő kártevőkkel és betegségekkel szemben, és innovációra is szükség van. A Bizottság szabályokat fogad el a növényimportra vonatkozó vigilancia és az Unió területén végzett felügyelet megerősítése érdekében. Az új innovatív technológiák – többek között a biotechnológia és a bioalapú termékek fejlesztése – szerepet játszhatnak a fenntarthatóság növelésében, feltéve, hogy biztonságosak a fogyasztók és a környezet számára, ugyanakkor a társadalom egésze számára is előnyökkel járnak. Felgyorsíthatják a peszticidektől való függés csökkentésének folyamatát is. A tagállamok felkérésére a Bizottság tanulmányt készít, amely többek között megvizsgálja az új genomikai technikákban rejlő lehetőségeket az élelmiszer-ellátási lánc fenntarthatóságának javítására. A fenntartható élelmiszerrendszerek a **vetőmagbiztonságon és -sokféleségen** alapulnak. A mezőgazdasági termelőknek hozzá kell férniük az éghajlatváltozás hatásaihoz alkalmazkodó növényfajták minőségi

²⁰ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Fenntartható biogazdaság Európa számára: a gazdaság, a társadalom és a környezet közötti kapcsolat megerősítése, COM(2018) 673 final.

²¹ Cassini et al., (2019) Attributable deaths and disability-adjusted life-years caused by infections with antibiotic-resistant bacteria in the EU and the European Economic Area in 2015: a population-level modelling analysis (Antibiotikum-rezisztens baktériumok okozta fertőzésre visszavezethető halálesetek és egészségkárosodással korrigált életevek az EU-ban és az EGT-ben 2015-ben: sokaságszintű modellezéssel végzett elemzés), *Lancet Infect Dis.*, 19. kötet, 1. kiadás, 55–56. o.

vetőmagjaihoz. A Bizottság intézkedéseket fog hozni a vetőmagfajták bejegyzésének megkönnyítésére, beleértve a biogazdálkodásban is, valamint a hagyományos és a helyi viszonyokhoz igazított fajták piacra jutásának megkönnyítésére.

A bioélelmiszerek piaca várhatóan tovább növekszik, és a **biogazdálkodást** továbbra is támogatni kell, mivel pozitív hatást gyakorol a biológiai sokféleségre, munkahelyeket teremt és vonzza a fiatal mezőgazdasági termelőket. A fogyasztók is nagyra értékelik. A jogi keret támogatja az ilyen típusú gazdálkodás felé történő elmozdulást, de többet kell tenni, és hasonló változásokra van szükség az óceánokon és a szárazföldi vizeken is. Az olyan KAP-intézkedések mellett, mint az ökoszisztémák, a beruházások és a tanácsadási szolgáltatások, valamint a közös halászati politika intézkedései, a Bizottság a biogazdálkodásra vonatkozó cselekvési tervet is elő fog terjeszteni. Ez segíteni fogja a tagállamokat mind a biotermékek kínálatának, mind keresletüknek ösztönzésében. Promóciós kampányok és zöld közbeszerzés révén biztosítani fogja a fogyasztói bizalmat és ösztönzi a keresletet. A megközelítés hozzá fog járulni annak a célkitűzésnek az eléréséhez, hogy 2030-ra az EU mezőgazdasági földterületeinek legalább 25 %-át ökológiai gazdálkodás keretében műveljék meg, és jelentősen növekedjen az ökológiai akvakultúrás termelés.

Egyértelmű, hogy az átmenetet a zöld megállapodásra összpontosító KAP-nak kell támogatnia. A Bizottság által 2018 júniusában javasolt **új KAP**²² célja, hogy segítse a mezőgazdasági termelőket környezeti és éghajlati teljesítményük javításában egy eredményorientáltabb modell, az adatok és az elemzések jobb felhasználása, kötelező, színvonalas környezetvédelmi minősítő rendszerek, új önkéntes intézkedések, valamint a zöld és digitális technológiákba és gyakorlatokba történő beruházások előtérbe helyezése révén. Emellett tisztességes jövedelmet kíván biztosítani, amely lehetővé teszi a gazdálkodók számára, hogy gondoskodjanak családjukról, és mindenfajta válságot átvészeljenek²³. A jövőbeli KAP²⁴ alapvető eleme marad az a követelmény, amely szerint javítani kell a közvetlen kifizetések hatékonyságát, mégpedig azért, hogy azokat célzottabban azok a mezőgazdasági termelők kapják, akiknek arra a leginkább szükségük van, és akik megvalósítják a „zöld” célkitűzést, nem pedig azok, akik csupán birtokolják a földeket. A stratégiai tervekben alaposan értékelni kell, hogy a tagállamok mennyire képesek ezt biztosítani, és a végrehajtás során végig nyomon kell követni őket. A Bizottság legutóbbi elemzése²⁵ arra a következtetésre jut, hogy a reform valóban előmozdíthatja a zöld megállapodást, de a javaslatok kulcsfontosságú rendelkezéseit fenn kell tartani a tárgyalási folyamat során, és bizonyos javításokat és gyakorlati kezdeményezéseket kell kidolgozni.

Az új **ökoszisztémák** jelentős finanszírozási forrást kínálnak a fenntartható gyakorlatok, például a precíziós mezőgazdaság, az agroökológia (beleértve a biogazdálkodást), a széngazdálkodás és az agrárerdészeti fellendítésére. A tagállamoknak és a Bizottságnak biztosítaniuk kell, hogy ezekhez a stratégiai tervekben megfelelő forrásokat rendeljenek,

²² https://ec.europa.eu/commission/publications/natural-resources-and-environment_hu

²³ 2017-ben a KAP-támogatások – a beruházási támogatások kivételével – az EU-ban a gazdaságok nettó jövedelmének 57 %-át tették ki.
<https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DashboardFarmEconomyFocus/DashboardFarmEconomyFocus.html>

²⁴ El kell végezni a KAP értékelését annak megállapítása érdekében, hogy a jövedelemtámogatás mennyiben járul hozzá a mezőgazdaság rezilienciájának és fenntarthatóságának javításához.

²⁵ Bizottsági szolgálati munkadokumentum: A KAP-reform és a zöld megállapodás közötti kapcsolatok elemzése, SWD(2020) 93.

és végrehajtásuk megvalósuljon. A Bizottság támogatni fogja a minimális forráselkülönítés bevezetését az ökoszisztemek számára.

Ezen túlmenően a Bizottság a stratégiai tervek tervezetének hivatalos benyújtása előtt egyedi **ajánlásokat** fog tenni az egyes tagállamok számára a KAP kilenc egyedi célkitűzésével kapcsolatban. A Bizottság különös figyelmet fog fordítani a zöld megállapodás célkitűzéseire, valamint azokra, amelyek e stratégiából és a 2030-ig tartó időszakra szóló biodiverzitási stratégiából erednek. Felkéri a tagállamokat, hogy egyedi helyzetük és a fent említett ajánlások figyelembevételével határozzanak meg konkrét nemzeti értékeket e célok tekintetében. Ezen értékek alapján a tagállamok stratégiai terveikben meghatározzák a szükséges intézkedéseket.

A mezőgazdaságban bekövetkezett változásokkal párhuzamosan fel kell gyorsítani a **fenntartható hal- és tengeri élelmiszer-termelésre** való átállást is. A gazdasági adatok azt mutatják, hogy ott, ahol a halászat fenntarthatóvá vált, a jövedelem ezzel párhuzamosan nőtt²⁶. A Bizottság fokozni fogja erőfeszítéseit annak érdekében, hogy a közös halászati politika révén – ahol továbbra is végrehajtási hiányosságok tapasztalhatók – (pl. a visszadobás pazarló gyakorlatának csökkentése útján) fenntartható szintre hozza a halállományokat, valamennyi tengerparti állammal együttműködve megerősítse a földközi-tengeri halászati gazdálkodást, valamint 2022-ig újraértékeli, hogy a közös halászati politika hogyan kezeli az éghajlatváltozás okozta kockázatokat. Emellett az uniós halászati ellenőrzési rendszer²⁷ javasolt felülvizsgálata egy továbbfejlesztett nyomonkövethetőségi rendszer révén hozzá fog járulni a csalás elleni küzdelemhez. A digitalizált fogási tanúsítványok kötelező használata megerősíti az illegális halászati termékek uniós piacra való belépésének megakadályozását célzó intézkedéseket.

A tenyésztett halak és a tengeri eredetű élelmiszerek alacsonyabb szénlábnymot eredményeznek, mint a szárazföldi állattenyésztés. Amellett, hogy a következő Európai Tengerügyi és Halászati Alap jelentős támogatást nyújt a fenntartható tengeri élelmiszer-gazdálkodáshoz, a Bizottság uniós iránymutatások elfogadását tervezi a tagállamok fenntartható akvakultúra-fejlesztési terveire vonatkozóan, és elő kívánja mozdítani azt, hogy az alpból a megfelelő kiadásokat támogassák. Emellett megfelelően célzott támogatást határoz meg az algapár számára, mivel az algáknak a fenntartható élelmezési rendszer és a globális élelmezésbiztonság szempontjából fontos alternatív fehérjeforrássá kell válniuk.

Végezetül, az elsődleges termelők átmeneti időszakban történő támogatása érdekében a Bizottság tisztázni fogja az ellátási láncok fenntarthatóságát előmozdító kollektív kezdeményezésekre vonatkozó **versenyszabályokat**. Segíteni fogja továbbá a mezőgazdasági termelőket és a halászokat abban, hogy megerősítsék pozíciójukat az ellátási láncban, és a mezőgazdasági termékek²⁸, valamint a halászati és akvakultúra-

²⁶ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a közös halászati politika végrehajtásának jelenlegi állásáról és a 2020. évi halászati lehetőségekkel kapcsolatos konzultációkról, COM(2019) 274 final.

²⁷ Javaslat – az Európai Parlament és a Tanács rendelete az 1224/2009/EK tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 768/2005/EK, az 1967/2006/EK és az 1005/2008/EK tanácsi rendelet és az (EU) 2016/1139 európai parlamenti és tanácsi rendelet halászati ellenőrzések tekintetében történő módosításáról, COM/2018/368 final, 2018/0193(COD).

²⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 1308/2013/EU rendelete (2013. december 17.) a mezőgazdasági termékpiacon közös szervezésének létrehozásáról, és a 922/72/EGK, a 234/79/EK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről, (HL L347, 2013.12.20, 671. o.), és

termékek²⁹ közös piacszervezésén belüli együttműködés lehetőségeinek ösztönzésével méltányosan részesedjenek a fenntartható termelés hozzáadott értékéből. A Bizottság nyomon fogja követni a tisztességtelen piaci gyakorlatokról szóló irányelv³⁰ tagállamok általi végrehajtását. Együtt fog működni a társjogalkotókkal azon mezőgazdasági szabályok javításán is, amelyek erősítik a mezőgazdasági termelők (pl. a földrajzi árujelzőkkel ellátott termékek termelői), szövetkezeteik és termelői szervezeteik pozícióját az élelmiszer-ellátási láncban.

2.2. Az élelmezésbiztonság garantálása

A fenntartható élelmiszerrendszernek mindenkor biztosítania kell az emberek biztonságos, tápláló és megfizethető élelmiszerrel való elégséges és változatos ellátását, nem utolsósorban válság idején. Az élelmiszerrendszerek fenntarthatóságát befolyásoló események nem feltétlenül magából az élelmiszer-ellátási láncból erednek, hanem politikai, gazdasági, környezeti vagy egészségügyi válságok is előidézhetik azokat. A jelenlegi Covid19-pandémia – bár nem kapcsolódik az élelmiszer-biztonsághoz – veszélybe sodorhatja az élelmezésbiztonságot és az emberek megélhetését is. Az éghajlatváltozás és a biológiai sokféleség csökkenése közvetlen és tartós veszélyt jelent az élelmezésbiztonságra és a megélhetésre nézve. E stratégia keretében a Bizottság továbbra is szorosan nyomon követi az élelmezésbiztonságot, valamint a mezőgazdasági termelők és az élelmiszer-vállalkozók versenyképességét.

A válság különböző módokon hat az élelmiszer-értéklánra, tekintettel annak összetettségére és az abban részt vevő szereplők számára. Bár általában véve az élelmiszer-ellátás elégséges, ez a világválság számos kihívást eredményezett, például logisztikai zavarokat az ellátási láncokban, munkaerőhiányt, bizonyos piacok elvesztését és a fogyasztói minták megváltozását, valamint az élelmiszerrendszerek működésének megváltozását. Ez a helyzet eddig példa nélküli volt, és az élelmiszer-ellátási lánc minden évben egyre növekvő veszélyekkel néz szembe: ismétlődő aszályokkal, áradásokkal, erdőtüzekkel, a biológiai sokféleség csökkenésével és új kártevők megjelenésével. A fenntarthatóság növelése végső soron növelni fogja az élelmiszer-termelők rezilienciáját. E stratégia célja, hogy ehhez új keretet biztosítson, amelyet a biodiverzitási stratégiában meghatározott intézkedések egészítenek ki.

A Covid19-világválság felhívta a figyelmet a létfontosságú személyzet, például az agrár-élelmiszeripari dolgozók fontosságára is. Ezért különösen fontos az

az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/2393 rendelete (2017. december 13.) az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1305/2013/EU, a közös agrárpolitika finanszírozásáról, irányításáról és monitoringjáról szóló 1306/2013/EU, a közös agrárpolitika keretébe tartozó támogatási rendszerek alapján a mezőgazdasági termelők részére nyújtott közvetlen kifizetésekre vonatkozó szabályok megállapításáról szóló 1307/2013/EU, a mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról szóló 1308/2013/EU és az élelmiszerlánc, az állategészségügy és állatjólét, valamint a növényegészségügy és a növényi szaporítóanyagokkal kapcsolatos kiadások kezelésére vonatkozó rendelkezések megállapításáról szóló 652/2014/EU rendelet módosításáról (HL L 350., 2017.12.29., 15. o.).

²⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 1379/2013/EU rendelete (2013. december 11.) a halászati és akvakultúra-termékek piacának közös szervezéséről, az 1184/2006/EK és az 1224/2009/EK tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 104/2000/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 354., 2013.12.28., 1. o.).

³⁰ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/633 irányelve (2019. április 17.) a mezőgazdasági és élelmiszer-ellátási láncban a vállalkozások közötti kapcsolatokban előforduló tisztességtelen piaci gyakorlatokról (HL L 111., 2019.4.25., 59. o.).

élelmiszerláncot érintő társadalmi-gazdasági következmények enyhítése és a **a szociális jogok európai pillérében** foglalt alapelvek tiszteletben tartásának biztosítása, különösen a bizonytalan, idényjellegű és be nem jelentett munkavállalók esetében. A munkavállalók szociális védelmével, munka- és lakhatási körülményeivel, valamint az egészségvédelemmel és biztonsággal kapcsolatos megfontolások fontos szerepet fognak játszani a méltányos, erős és fenntartható élelmiszerrendszerek kialakításában.

A Bizottság fokozni fogja az **élelmiszerrendszereket érintő válságokra adott közös európai válasz** koordinálását az élelmezésbiztonság, annak érdekében, hogy biztosítsa az élelmezésbiztonságot, megerősítse a népegészségügyet és enyhítse a válság társadalmi-gazdasági hatásait az EU-ban. A levont tanulságok alapján a Bizottság értékelni fogja az élelmiszerrendszer rezilienciáját, és **vészhelyzeti tervet** dolgoz ki az **élelmiszer-ellátás és -biztonság bármilyen jellegű válság esetén történő biztosítása** érdekében. A mezőgazdasági válságokra képzett tartalék átdolgozásra kerül, hogy a mezőgazdasági piacok válsága esetén a benne rejlő lehetőségek teljes mértékben kihasználhatók legyenek. A válság idején életbe léptetendő kockázatértékelési és -kezelési intézkedések mellett a terv a Bizottság által koordinált és a tagállamok bevonásával működő élelmiszerválság-elhárítási mechanizmust hoz létre. A mechanizmus a válság jellegétől függően különböző ágazatokra fog kiterjedni (mezőgazdaság, halászat, élelmiszerbiztonság, munkaerő, egészségügy és közlekedés).

2.3. A fenntartható élelmiszer-feldolgozás, -nagykereskedelem, -kiskereskedelem, vendéglátás és étkeztetés gyakorlatainak ösztönzése

Az élelmiszer-feldolgozóknak, az élelmiszeripari szolgáltatóknak és -kiskereskedőknek jelentős hatásuk van a piac alakításában és a fogyasztók étrendi döntéseinek befolyásolásában az általuk előállított élelmiszerek típusa és tápanyag-összetétele, a beszállítók kiválasztása, a termelési módszerek és a csomagolás, a szállítás, az értékesítés és a forgalmazás gyakorlata révén. Az EU élelmiszer- és italágazata, mint a legnagyobb globális élelmiszer-importőr és -exportőr, hatással van a globális kereskedelem környezeti és társadalmi lábnyomára is. Élelmiszerrendszereink fenntarthatóságának megerősítése hozzájárulhat a vállalkozások és a termékek hírnevének további erősítéséhez, részvényesi értéket teremthet, javíthatja a munkakörülményeket, vonzhatja a munkavállalókat és a befektetőket, versenyelőnyt, termelékenységnövekedést és alacsonyabb költségeket eredményezhet a vállalatok számára³¹.

Az élelmiszeriparnak és a kiskereskedelmi ágazatnak utat kell mutatnia azáltal, hogy az élelmiszerrendszer általános környezeti lábnyomának csökkentése érdekében javítja az egészséges, fenntartható élelmiszerek elérhetőségét és megfizethetőségét. Ennek előmozdítása érdekében a Bizottság kidolgoz egy **a felelős üzleti és forgalmazási gyakorlatra vonatkozó uniós magatartási kódexet**, valamint egy nyomkövetési keretet. A kódex valamennyi érdekelt fél bevonásával készül.

E tekintetben a Bizottság törekedni fog arra, hogy az élelmiszeripari vállalatok és szervezetek kellő időben kötelezettséget vállaljanak arra, hogy konkrét lépéseket tegyenek a fenntarthatóság érdekében, különösen a következőkre összpontosítva: az

³¹ Például egy a Champions 12.3 koalíció megbízásából készült, az élelmiszer-veszteség és -hulladék csökkentéséről szóló üzleti esettanulmány 14:1 arányú megtérülést állapított meg az élelmiszer-veszteség és -hulladék csökkentése érdekében intézkedéseket hozó vállalatok esetében. Hanson, C. és P. Mitchell. 2017. The Business Case for Reduction Food Loss and Waste (Üzleti esettanulmány az élelmiszer-veszteség és -hulladék csökkentéséről). Washington, DC: Champions 12.3.

élelmiszeripari termékek átalakítása az egészséges, fenntartható étrendre vonatkozó iránymutatásokkal összhangban; környezeti lábnyomuk és energiafogyasztásuk csökkentése az energiahatékonyság növelése révén; a marketing- és reklámstratégiák kiigazítása a legkiszolgáltatottabbak szükségleteinek figyelembevételével; annak biztosítása, hogy az élelmiszerár-kampányok ne ássák alá a polgárok megítélését az élelmiszerek értékéről; valamint a csomagolás csökkentése a a körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési tervvel összhangban.. El kell kerülni például a húst nagyon alacsony áron reklámozó marketingkampányokat. A Bizottság nyomon fogja követni ezeket a kötelezettségvállalásokat, és jogalkotási intézkedéseket fog mérlegelni, amennyiben az előrehaladás nem kielégítő. A Bizottság emellett kezdeményezést készít elő a **vállalatirányítási keret** összes iparágban történő javítására, és ezáltal az élelmiszeripar számára is kötelezővé teszi a fenntarthatóság beépítését a vállalati stratégiákba. Az EU élelmiszer-környezetének javítása és az egészségesebb étrendre való átállás elősegítése érdekében a Bizottság **tápanyagprofilokat** fog kidolgozni, amelyek korlátozzák a magas zsír-, cukor- és sótartalmú élelmiszerek népszerűsítését (a tápanyag-összetételre vagy az egészségre vonatkozó állítások révén).

A Bizottság lépéseket fog tenni a fenntartható és társadalmilag felelős termelési módszerek és **körforgásos üzleti modellek** ösztönzése és növekedésük előmozdítása érdekében az élelmiszer-feldolgozásban és -kereskedelemben, különösen a kkv-k esetében, a körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési terv keretében előterjesztett célkitűzésekkel és kezdeményezésekkel összhangban. A körforgásos és fenntartható uniós biogazdaság megvalósítása üzleti lehetőségeket kínál, például az élelmiszer-hulladék hasznosításához kapcsolódóan.

Az **élelmiszer-csomagolás** kulcsszerepet játszik az élelmiszerrendszerek fenntarthatóságában. A Bizottság felül fogja vizsgálni az élelmiszerekkel érintkezésbe kerülő anyagokra vonatkozó jogszabályokat az élelmiszer-biztonság és a népegészségügy javítása (különösen a veszélyes vegyi anyagok használatának csökkentése) érdekében, támogatni fogja a környezetbarát, újrahasználatos és újrafeldolgozható anyagokat felhasználó innovatív és fenntartható csomagolási megoldások alkalmazását, valamint hozzá fog járulni az élelmiszer-pazarlás csökkentéséhez. Emellett a körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési terv keretében jogalkotási kezdeményezéssel fog dolgozni az étkeztetésben történő újrafelhasználásra vonatkozóan, hogy az egyszeres használatos élelmiszer-csomagolásokat és evőeszközöket újrafelhasználható termékek váltsák fel.

Végezetül a Bizottság felül fogja vizsgálni a **forgalmazási előírásokat** annak érdekében, hogy biztosítsa a fenntartható mezőgazdasági, halászati és akvakultúra-termékek elterjedését és kínálatát, valamint hogy megerősítse a fenntarthatósági kritériumok szerepét, figyelembe véve ezen előírásoknak az élelmiszer-vesztésre és -hulladékra gyakorolt lehetséges hatását. Ezzel párhuzamosan meg fogja erősíteni a **földrajzi árujelzőkre** vonatkozó jogszabályi keretet, és adott esetben konkrét fenntarthatósági kritériumokat fog előírni.

Ezen túlmenően a Bizottság, a regionális és helyi élelmiszerrendszerek rezilienciájának növelése céljából, a rövidebb ellátási láncok létrehozása érdekében támogatni fogja a

távolsági szállítástól való függőség csökkentését (2017-ben mintegy 1,3 milliárd tonna mezőgazdasági, erdészeti és halászati alaptermék közötti szállítására került sor³²).

2.4. A fenntartható élelmiszer-fogyasztás előmozdítása, megkönnyítve az egészséges, fenntartható étrendre való átállást

A jelenlegi **élelmiszer-fogyasztási** szerkezet egészségügyi és környezetvédelmi szempontból egyaránt fenntarthatatlan. Míg az EU-ban az átlagos energiabevitel, vöröshús-³³, cukor-, só- és zsírbevitel továbbra is meghaladja az ajánlásokat, a teljes kiőrlésű gabona-, gyümölcs- és zöldségfélék, hüvelyesek és diófélék fogyasztása nem elegendő³⁴.

Döntő fontosságú, hogy 2030-ig megfordítsuk a túlsúly és az elhízás arányának növekedését az EU-ban. A növényi alapú étrendre és a húsmennyiség csökkentésére, valamint a zöldség- és gyümölcsfogyasztás növelésére való átállás nemcsak az életveszélyes betegségek kockázatát csökkenti, hanem az élelmiszerrendszer környezeti hatását is³⁵. Becslések szerint az EU-ban 2017-ben több mint 950 000 haláleset (ötből egy) és több mint 16 millió egészségben eltöltött életév elvesztése az egészségtelen táplálkozásnak, főként a szív- és érrendszeri betegségeknek és a rákos megbetegedéseknek volt betudható³⁶. A rák elleni küzdelemre irányuló európai terv magában foglalja az egészséges táplálkozás népszerűsítését a rák megelőzésére irányuló intézkedések részeként.

Az egyértelmű tájékoztatás, amely megkönnyíti a fogyasztók számára, hogy egészséges és fenntartható étrendet válasszanak, kedvező hatással lesz egészségükre és életminőségükre, és csökkenti az egészséggel kapcsolatos költségeket. Annak érdekében, hogy a **fogyasztók felelős módon** egészséges és fenntartható élelmiszereket választhassanak, a Bizottság javaslatot fog tenni a förlátómezős (FOP) tápértékjelölés harmonizált kötelező bevezetésére, valamint megfontolja, hogy javasolja a származásra vagy eredetre utaló kötelező jelölések bizonyos termékekre való kiterjesztését az egységes piacra gyakorolt hatások teljes körű figyelembevételével. A Bizottság azt is meg fogja vizsgálni, hogy miként lehetne harmonizálni a környezetbarát jellegre vonatkozó önkéntes állításokat és létrehozni egy olyan fenntartható címkézési keretet, amely – más releváns kezdeményezésekkel szinergiában – kiterjed az élelmiszertermékek táplálkozási, éghajlati, környezeti és társadalmi szempontjaira. A Bizottság új lehetőségeket is fel fog tární a fogyasztók más – többek között digitális – eszközökkel történő tájékoztatására, ami javítani fogja az élelmiszerekkel kapcsolatos információkhoz való hozzáférést, különösen a látássérültek számára.

A fenntartható élelmiszerek **elérhetőségének és árának** javítása, valamint az intézményi étkeztetésben az egészséges és fenntartható étrendek előmozdítása érdekében a Bizottság meg fogja határozni a fenntartható élelmiszer-beszerzés kötelező minimumkritériumait

³² Mezőgazdasági, erdészeti és halászati statisztikák, 2019. évi kiadás, Statisztikai könyvek, Eurostat.

³³ A vörös hús magában foglalja a marhahúst, a sertéshúst, a bányahúst és a kecskehúst, valamint az összes feldolgozott húst.

³⁴ Willett W. et al (2019), Food in the Anthropocene: the EAT–Lancet Commission on healthy diets from sustainable food systems (*Élelmiszer az antropocén korban: A fenntartható élelmiszerrendszerekből származó egészséges étrend*) EAT-Lancet-bizottság, *Lancet*, 393. kötet, 447–92. o.

³⁵ FAO és WHO (2019) – Fenntartható egészséges étrendek – vezérelvek.

³⁶ EU Science Hub: <https://ec.europa.eu/jrc/en/health-knowledge-gateway/societal-impacts/burden>

meghatározásának legjobb módozatait. Ez segíteni fogja a városokat, a régiókat és a hatóságokat abban, hogy kivegyék részüket az iskolák, kórházak és közintézmények fenntartható ételkészítés-ellátásából, és elő fogja mozdítani a fenntartható gazdálkodási rendszereket, például a biogazdálkodást. A Bizottság jó példával jár elöl, és megerősíti a fenntarthatósági normákat az étkezdekre vonatkozó étkeztetési szerződéseiben. Emellett felülvizsgálja az uniós iskolagyümölcs- és iskolazöldség-programot, hogy fokozza a fenntartható ételkészítéssel kapcsolatos hozzájárulását, és különösen hogy megerősítse az egészséges táplálkozást, a fenntartható ételkészítés-termelés és az ételkészítés-pazarlás csökkentésének fontosságával kapcsolatos oktatási célú üzeneteket.

Az **adókedvezményeknek** a fenntartható ételkészítésszisztemre való átállást is elő kell mozdítaniuk, és arra kell ösztönözniük a fogyasztókat, hogy fenntartható és egészséges étrendet válasszanak. A héakulcsokról szóló bizottsági javaslat (amelyről jelenleg tárgyal a Tanács) lehetővé tenné a tagállamok számára, hogy célzottabban alkalmazzák a héakulcsokat, például a biogyümölcsök és -zöldek támogatása érdekében. Az uniós adórendszereknek arra is törekedniük kell, hogy a különböző ételkészítésszisztemek ára tükrözze azok valós költségeit a véges természeti erőforrások felhasználása, a szennyezés, az üvegházhatásúgáz-kibocsátás és egyéb környezeti externáliák tekintetében.

2.5. Az ételkészítés-veszteség és -pazarlás csökkentése

Az ételkészítés-veszteség és -pazarlás kezelése kulcsfontosságú a fenntarthatóság eléréséhez³⁷. Az ételkészítés-pazarlás csökkentése megtakarításokat eredményez a fogyasztók és a gazdasági szereplők számára, az egyébként elpazarolt ételkészítésfelesleg visszanyerése és újraelosztása pedig fontos társadalmi dimenzióval bír. Konkrét szakpolitikákhoz is kapcsolódik, például a tápanyagok és a másodlagos nyersanyagok visszanyeréséhez, a takarmánytermeléshez, az ételkészítés-biztonsághoz, a biológiai sokféleséghez, a biogazdasághoz, a hulladékgyazdálkodáshoz és a megújuló energiához.

A Bizottság kötelezettséget vállalt arra, hogy 2030-ig a felére csökkenti az egy főre jutó ételkészítés-hulladék mennyiségét kiskereskedelmi és fogyasztói szinten (12.3. fenntartható fejlődési cél). Az ételkészítés-pazarlás mérésére szolgáló új módszertant³⁸ és a tagállamoktól 2022-ben várható adatokat felhasználva a Bizottság alapfogatatókönyvet fog meghatározni, és jogilag kötelező érvényű **célértékeket** fog javasolni az ételkészítés-pazarlás EU-szerte történő csökkentése érdekében.

A Bizottság más uniós szakpolitikákba is beépíti az ételkészítés-veszteség és a hulladékgyazdálkodás kérdését. A **dátumjelölések** („fogyaszthatósági idő” és „minőséggyazdálkodás idő”) félreértése és helytelen használata ételkészítés-pazarláshoz vezet. A Bizottság a fogyasztóvédelmi kutatások eredményeinek figyelembevételével felül fogja vizsgálni az uniós szabályokat. Az ételkészítés-hulladék mennyiségének számszerűsítése mellett a Bizottság a termelési szakaszban is megvizsgálja az ételkészítés-veszteségeket és azok megelőzésének módjait. Az uniós szintű **fellépés koordinációja** megerősíti a nemzeti szintű fellépést, az ételkészítés-veszteséggel és ételkészítés-

³⁷ Uniós szinten az ételkészítés-hulladék (az életciklus valamennyi lépése során) legalább évi 227 millió tonna CO₂-egyenértéket tesz ki, ami a 2012. évi teljes uniós kibocsátás mintegy 6 %-ának felel meg (EU FUSIONS, 2016). Az *európai ételkészítés-pazarlás becslésszisztem*.

³⁸ A Bizottság (EU) 2019/1597 felhatalmazáson alapuló határozata (2019. május 3.) a 2008/98/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek az ételkészítés-hulladék szintjének egységes mérésére vonatkozó közös módszertan és minimális minőségi követelmények tekintetében történő kiegészítéséről (HL L 248., 2019.9.27., 77. o.).

hulladékkal foglalkozó uniós platform³⁹ ajánlásai pedig minden szereplő számára megmutatják a további lépéseket.

2.6. Az élelmiszer-csalás elleni küzdelem az élelmiszer-ellátási láncban

Az élelmiszer-csalás veszélyezteti az élelmiszerrendszerek fenntarthatóságát. Megtéveszti a fogyasztókat, és megakadályozza őket abban, hogy megalapozott döntéseket hozzanak. Aláássa az élelmiszer-biztonságot, a tisztességes kereskedelmi gyakorlatokat, az élelmiszerpiacok ellenálló képességét és végső soron az egységes piacot. E tekintetben döntő fontosságú a hatékony, elrettentő hatású zéró tolerancia politika. A Bizottság fokozni fogja az élelmiszer-csalás elleni küzdelmet, hogy egyenlő versenyfeltételeket teremtsen a gazdasági szereplők számára, és megerősíti az ellenőrző és végrehajtó hatóságok hatásköreit. Együttműködik a tagállamokkal, az Europollal és más szervezetekkel a nyomkövethetőségre és a riasztásokra vonatkozó uniós adatok felhasználásában az élelmiszer-csalásokkal kapcsolatos koordináció javítása érdekében. Emellett szigorúbb visszatartó erejű intézkedéseket fog javasolni, javítani fogja a behozatal ellenőrzését, és meg fogja vizsgálni az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) koordinációs és vizsgálati kapacitásai megerősítésének lehetőségét.

3. AZ ÁTÁLLÁS FELTÉTELEINEK BIZTOSÍTÁSA

3.1. Kutatás, innováció, technológia és beruházások

A kutatás és az innováció (K+I) kulcsfontosságú mozgatórugói a fenntartható, egészséges és inkluzív élelmiszerrendszerekre való átállás felgyorsításának, az elsődleges termeléstől a fogyasztásig. A K+I képes elősegíteni a megoldások fejlesztését és tesztelését, az akadályok leküzdését és új piaci lehetőségek feltárását⁴⁰. A „**Horizont 2020**” keretprogram keretében a Bizottság 2020-ra további pályázati felhívást készít elő a zöld megállapodás prioritásaira vonatkozóan, összesen mintegy 1 milliárd EUR értékben. A **Horizont Európa** keretében azt javasolja, hogy 10 milliárd eurót költsenek az élelmiszerekkel, a biogazdasággal, a természeti erőforrásokkal, a mezőgazdasággal, a halászattal, az akvakultúrával és a környezettel, valamint a digitális technológiák és a természet alapú agrár-élelmiszeripari megoldások használatával kapcsolatos kutatásra és innovációra. Kulcsfontosságú kutatási terület lesz a mikrobiom, az óceánokból származó élelmiszerek, a városi élelmiszerrendszerek, valamint az alternatív fehérjék, például a növényi, mikrobiális, tengeri és rovar alapú fehérjék és húspótlók elérhetőségének és forrásának növelése. A **talaj egészségével és az élelmiszerekkel kapcsolatos küldetés** célja, hogy megoldásokat dolgozzon ki a talaj egészségének és funkcióinak helyreállítására. Az új ismeretek és innovációk az agroökológiai élő laboratóriumokra irányuló célzott partnerség révén az elsődleges termelésben is fokozzák az agroökológiai megközelítéseket. Ez hozzá fog járulni a peszticidek, műtrágyák és antimikrobiális szerek használatának csökkentéséhez. Az innováció és a tudástranszfer felgyorsítása érdekében a Bizottság együtt fog működni a tagállamokkal annak érdekében, hogy megerősítse a mezőgazdaság termelékenységét és fenntarthatóságát célzó **európai innovációs partnerség** szerepét a stratégiai tervekben. Emellett az **Európai Regionális**

³⁹ https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/fs_eu_actions_action_implementation_platform_key_recommendations.pdf

⁴⁰ Bizottsági szolgálati munkadokumentum – Európai kutatás és innováció az élelmiszer- és táplálkozásbiztonságért, SWD 2016/319 és a Bizottság FOOD 2030 magas szintű konferencia háttérdokumentuma (2016) – Európai kutatás és fejlesztés az élelmiszer- és táplálkozásbiztonságért.

Fejlesztési Alap intelligens szakosodás révén beruház az innovációba és az élelmiszer-értékláncokban történő együttműködésbe.

A „biztonságos és fenntartható élelmiszerrendszerek az emberek, a bolygó és az éghajlat számára” elnevezésű új Európai horizont-partnerség K+I irányítási mechanizmust hoz létre, amely bevonja a tagállamokat és az élelmiszerrendszerek szereplőit a termelőtől a fogyasztóig, és olyan innovatív megoldásokat kínál, amelyek járulékos előnyökkel járnak a táplálkozás, az élelmiszerek minősége, az éghajlat, a körforgásos jelleg és a közösségek szempontjából.

Minden mezőgazdasági termelő és minden vidéki terület számára gyors és megbízható internetkapcsolatot kell biztosítani. Ez kulcsfontosságú tényező a vidéki térségekben a munkahelyteremtés, a vállalkozások és a beruházások, valamint az életminőség javítása szempontjából olyan területeken, mint az egészségügy, a szórakoztatás és az e-közigazgatás. A **gyors szélessávú internethez** való hozzáférés lehetővé teszi a precíziós gazdálkodás és a mesterséges intelligencia használatának általános elterjedését is. Lehetővé teszi az EU számára, hogy teljes mértékben kiaknázza a műholdas technológia terén betöltött globális vezető szerepét. Ez végső soron költségcsökkenést eredményez a mezőgazdasági termelők számára, javítja a talajgazdálkodást és a vízminőséget, csökkenti a műtrágyák és a növényvédő szerek használatát, valamint az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását, javítja a biológiai sokféleséget, és egészségesebb környezetet teremt a mezőgazdasági termelők és a polgárok számára. A Bizottság célja, hogy felgyorsítsa a gyors szélessávú internet bevezetését a vidéki területeken annak érdekében, hogy 2025-re elérje a 100 %-os hozzáférésre vonatkozó célkitűzést.

Az innováció ösztönzéséhez és a fenntartható élelmiszerrendszerek létrehozásához **beruházásokra** lesz szükség. Az uniós költségvetési garanciák révén az *InvestEU* Alap⁴¹ az európai vállalatok beruházásainak kockázatmentesítése, valamint a kkv-k és a közepes piaci tőkeértékű vállalatok⁴² finanszírozáshoz jutásának megkönnyítése révén ösztönözni fogja az agrár-élelmiszeripari ágazatba irányuló beruházásokat. 2020-ban a fenntartható beruházások előmozdítását célzó uniós keret (uniós taxonómia⁴³), valamint a fenntartható finanszírozásra vonatkozó megújult stratégia mozgósítani fogja a pénzügyi szektort, hogy fenntarthatóbb beruházásokat hajtson végre, többek között a mezőgazdasági és az élelmiszer-termelési ágazatban. A KAP-nak továbbá egyre inkább meg kell könnyítenie a beruházások támogatását a gazdaságok rezilienciájának javítása, valamint a zöld és digitális átalakulás felgyorsítása érdekében.

3.2. Tanácsadási szolgáltatások, adat- és tudásmegosztás, készségek

A tudásátadás és a tanácsadás kulcsfontosságú ahhoz, hogy az élelmiszerrendszer valamennyi szereplője fenntarthatóvá válhasson. Az elsődleges termelőknek különösen szükségük van **objektív, testre szabott tanácsadási szolgáltatásokra** a fenntartható gazdálkodással kapcsolatos döntések meghozatalához. A Bizottság ezért támogatni fogja

⁴¹ Az InvestEU program részeként jött létre, az InvestEU program létrehozásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslat (COM(2018) 4439, 2018/0229 (COD)) szerint.

⁴² Az Európai Stratégiai Beruházási Alappal összefüggésben a „közepes piaci tőkeértékű vállalatok” olyan szervezeteket jelentenek, amelyek 250 és 3000 közötti számú alkalmazottat foglalkoztatnak, és nem kkv-k.

⁴³ Az uniós taxonómia olyan végrehajtási eszköz, amely lehetővé teszi a tőkepiacok számára a környezetvédelmi szakpolitikai célkitűzésekhez hozzájáruló beruházási lehetőségek azonosítását és az azokra való reagálást.

a **hatékony mezőgazdasági ismeretek és innovációk rendszerét (AKIS)**, ösztönözve az élelmiszerlánc valamennyi szereplőjének részvételét. KAP-stratégiai terveikben a tagállamoknak növelniük kell az AKIS támogatását, és meg kell erősíteniük erőforrásaikat a zöld megállapodás célkitűzéseinek és célértékeinek eléréséhez szükséges megfelelő tanácsadói szolgáltatások kialakítása és fenntartása érdekében.

A Bizottság jogalkotási javaslatot fog előterjeszteni a mezőgazdasági számviteli információs hálózat **Gazdaságfenntarthatósági Információs Hálózattá** való átalakítására annak érdekében, hogy adatokat gyűjtsön „a termelőtől a fogyasztóig” és a biodiverzitási stratégiák célkitűzéseiről és más fenntarthatósági mutatókról is⁴⁴. A hálózat lehetővé teszi a gazdaságok teljesítményének összehasonlítását a regionális, nemzeti vagy ágazati átlagokkal. Testre szabott tanácsadói szolgáltatások révén visszajelzést és iránymutatást nyújt a mezőgazdasági termelőknek, és felhasználja a tapasztalataikat az európai innovációs partnerség keretében és kutatási projektekhez. A hálózat hozzájárul az abban részt vevő termelők tevékenységének fenntarthatóságához, beleértve jövedelmüket is.

Az európai adatstratégia részeként a közös európai **mezőgazdasági adattér** növelni fogja az uniós mezőgazdaság versenyképességét a termelési, földhasználati, környezeti és egyéb adatok feldolgozása és elemzése révén, lehetővé téve a termelési megközelítések precíz és testre szabott alkalmazását a gazdaságok szintjén, az ágazat teljesítményének nyomon követését, valamint a széngazdálkodási kezdeményezés támogatását. A **Kopernikusz** uniós program és az **európai tengeri megfigyelési és adathálózat (EMODnet)** csökkenteni fogja a beruházási kockázatokat, és elő fogja segíteni a fenntartható gyakorlatokat a halászati és akvakultúra-ágazatban.

A Bizottság gondoskodni fog arról, hogy testre szabott megoldások segítsék az élelmiszer-feldolgozó **kis- és középvállalkozásokat**, valamint a kiskereskedőket és az élelmiszeripari szolgáltatókat abban, hogy új készségeket és üzleti modelleket fejlesszenek ki, elkerülve ugyanakkor a további adminisztratív és költségterheket. Iránymutatással szolgál majd a kiskereskedők, az élelmiszer-feldolgozók és az étkeztetési szolgáltatók számára a fenntarthatósággal kapcsolatos bevált módszerekről. Az Enterprise Europe Network tanácsadó szolgáltatásokat nyújt a kkv-k számára a fenntarthatósággal kapcsolatban, és elősegíti a bevált módszerek terjesztését. A Bizottság aktualizálja **készségfejlesztési programját**⁴⁵ is annak biztosítása érdekében, hogy az élelmiszerlánc elegendő és megfelelően képzett munkaerőhöz jusson.

4. A GLOBÁLIS ÁTÁLLÁS ELŐMOZDÍTÁSA

Az EU – e stratégia célkitűzéseivel és a fenntartható fejlődési célokkal összhangban – támogatni fogja a fenntartható agrár-élelmiszeripari rendszerekre való globális átállást. Külső politikái – többek között a nemzetközi együttműködés és a kereskedelempolitika – révén az EU a kétoldalú, regionális és többoldalú fórumokon valamennyi partnerével együtt folytatni fogja a fenntartható élelmiszerrendszerekkel foglalkozó **zöld szövetségek** kialakítását. Ez magában foglalja az Afrikával, a szomszédos országokkal és más partnerekkel folytatott együttműködést, és figyelembe veszi a világ különböző részein

⁴⁴ Teljes mértékben tiszteletben tartva az európai interoperabilitási keretet, beleértve a 2020 utáni KAP-ra vonatkozó javaslatban szereplő, a gazdaságok fenntarthatóságát elősegítő tápanyag-gazdálkodási eszközt.

⁴⁵ A Bizottság közleménye: „Közös erővel a humántőke, a foglalkoztathatóság és a versenyképesség megerősítéséért”, COM/2016/0381 final.

jelentkező eltérő kihívásokat. A sikeres globális átmenet biztosítása érdekében az EU ösztönözni fogja és elő fogja segíteni az emberek, a természet és a gazdasági növekedés javát szolgáló átfogó, integrált válaszok kidolgozását.

A megfelelő uniós szakpolitikák – ideértve a kereskedelempolitikát – is az uniós ökológiai átállás támogatására fognak szolgálni, és beépülnek abba. Az EU törekedni fog annak biztosítására, hogy valamennyi kétoldalú uniós kereskedelmi megállapodás tartalmazzon egy a fenntarthatóságról szóló ambiciózus fejezetet. Valamennyi kereskedelmi megállapodásban biztosítani fogja a kereskedelemre és a fenntartható fejlődésre vonatkozó rendelkezések teljes körű végrehajtását és érvényesítését, többek között az uniós kereskedelmi jogérvényesítési főtisztviselő által.

Az **uniós kereskedelempolitikának** hozzá kell járulnia a harmadik országokkal folytatott együttműködés fokozásához és **a harmadik országok általi ambiciózus kötelezettségvállalások eléréséhez olyan kulcsfontosságú területeken, mint az állatjólét, a peszticidek használata és az antimikrobiális rezisztencia elleni küzdelem.** Az EU törekedni fog arra, hogy az illetékes nemzetközi testületekben előmozdítsa a nemzetközi szabványokat, és ösztönözze a magas szintű biztonsági és fenntarthatósági előírásoknak megfelelő agrár-élelmiszeripari termékek előállítását, továbbá támogatni fogja a mezőgazdasági kistermelőket az előírások betartásában és a piacokhoz való hozzáférésben. Az EU fokozni fogja az élelmiszer-ellátás bizonytalanságának enyhítésére és a táplálkozás javítására irányuló együttműködést is az élelmiszerrendszerek rezilienciájának erősítése és az élelmiszer-pazarlás csökkentése révén.

Az EU a **nemzetközi együttműködést** az élelmiszer-kutatásra és -innovációra fogja összpontosítani, különös tekintettel a következőkre: az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és az éghajlatváltozás mérséklése; agroökológia; fenntartható tájgazdálkodás és földgazdálkodás; a biológiai sokféleség megőrzése és fenntartható használata; inkluzív és tisztességes értékláncok; táplálkozás és egészséges étrendek; élelmiszerválságok megelőzése és az azokra való reagálás, különösen instabil helyzetekben; reziliencia és kockázati felkészültség; integrált növényvédelem; növény- és állategészségügyi és állatjóléti előírások, élelmiszer-biztonsági előírások, antimikrobiális rezisztencia, valamint az összehangolt humanitárius és fejlesztési beavatkozások fenntarthatósága. Az EU a folyamatban lévő kezdeményezésekre⁴⁶ fog építeni, és valamennyi szakpolitikájába be fogja építeni a fenntartható fejlődést szolgáló szakpolitikai koherenciát. Ezek az intézkedések világszerte csökkenteni fogják a biológiai sokféleségre nehezedő nyomást. A természetes ökoszisztémák jobb védelme, valamint a vadon élő állatok kereskedelmének és fogyasztásának csökkentésére irányuló erőfeszítések hozzá fognak járulni az **esetleges jövőbeli betegségek és járványok megelőzéséhez és az azokkal szembeni ellenálló képesség kialakításához.**

Az EU globális **erdőirtáshoz és erdőpusztuláshoz** való hozzájárulásának csökkentése érdekében a Bizottság 2021-ben jogalkotási javaslatot és egyéb intézkedéseket terjeszt elő az erdőirtással vagy erdőpusztulással összefüggésbe hozható termékek uniós piacon való forgalomba hozatalának elkerülése vagy minimalizálása érdekében.

⁴⁶ Pl. „a fejlesztés szempontjából intelligens innováció a mezőgazdasági kutatásban (DESIRA) kezdeményezés.

Az EU zéró toleranciát fog alkalmazni a **jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat elleni küzdelemben**, és fel fog lépni a túlhalászás elleni küzdelem, valamint a fenntartható hal- és tengeri élelmiszer-gazdálkodás, az óceánpolitikai irányítás, a tengeri együttműködés és a partiövezet-gazdálkodás megerősítése érdekében⁴⁷.

A Bizottság az összes fent említett prioritást beépíti a harmadik országokkal a 2021. és 2027. közötti időszakban folytatott együttműködésre vonatkozó programozási iránymutatásba, különösen figyelembe véve az olyan transzverzális célkitűzéseket, mint az emberi jogok, a nemek közötti egyenlőség, valamint a béke és a biztonság.

Az importált élelmiszereknek továbbra is meg kell felelniük a vonatkozó uniós előírásoknak és szabványoknak. A Bizottság meg fogja vizsgálni, hogyan lehet figyelembe venni a környezetvédelmi szempontokat az import tőrés határ iránti kérelmek elbírálása során olyan növényvédőszer-hatóanyagok esetében, amelyek az Unióban már nincsenek jóváhagyva, a WTO előírásainak és kötelezettségeinek való megfelelés mellett. Az **antimikrobiális rezisztencia** globális veszélyének kezelése érdekében az EU-ba behozott állati eredetű termékeknek meg kell felelniük az antibiotikumok használatára vonatkozó szigorú követelményeknek, összhangban az állatgyógyászati készítményekről szóló, nemrégiben elfogadott rendelettel.

A fenntarthatóbb uniós élelmiszerrendszerhez kereskedelmi partnereink egyre fenntarthatóbb gyakorlataira is szükség van. A **biztonságosabb növényvédő szerek** használata felé való fokozatos elmozdulás előmozdítása érdekében az EU – a WTO-szabályokkal összhangban és kockázatértékelést követően – fontolóra veszi a kizárási kritériumoknak⁴⁸ megfelelő és az emberi egészségre nagy kockázatot jelentő anyagokra vonatkozó import tőrés határok felülvizsgálatát. Az EU aktívan együtt fog működni a kereskedelmi partnerekkel, különösen a fejlődő országokkal, hogy támogassa a peszticidek fenntarthatóbb használatára való átállást a kereskedelmi zavarok elkerülése, valamint az alternatív növényvédő szerek és módszerek előmozdítása érdekében.

Az EU elő fogja mozdítani a fenntartható élelmiszerrendszerekre való globális átállást a **nemzetközi szabványügyi testületekben**, a releváns **többoldalú fórumokon** és **nemzetközi eseményeken**, többek között a biológiai sokféleségről szóló ENSZ-egyezmény részes felei konferenciájának 15. ülésén, a „Táplálkozás a növekedésért” elnevezésű csúcstalálkozón és az élelmiszerrendszerekről 2021-ben megrendezendő ENSZ-csúcstalálkozón, amelyek mindegyikében ambiciózus szakpolitikai eredményekre fog törekedni.

A **fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatására** vonatkozó megközelítésének részeként és a fenntartható élelmiszerrendszerek jogi kerete révén az EU különböző rendszereket fog támogatni (többek között a fenntartható élelmiszerek címkézésére vonatkozó uniós keretet), és a fenntarthatósági szabványok szélesebb körű alkalmazásának előmozdítása érdekében vezető szerepet vállal a nemzetközi

⁴⁷ A regionális halászati gazdálkodási szervezeteken, a fenntartható halászati partnerségi megállapodásokon és a harmadik országokkal a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat, valamint a fenntartható halászati és akvakultúra-ágazati értékláncok terén folytatott együttműködésen keresztül; különösen fontos az éghajlatváltozás által érintett országokkal folytatott együttműködés.

⁴⁸ Ezek az anyagok hatással lehetnek az emberi egészségre, és olyan anyagokat tartalmazhatnak, amelyek az 1107/2009/EK rendelet II. mellékletének 3.6.2–3.6.5. és 3.8.2. pontja értelmében mutagén, rákkeltő, reprodukciót károsító vagy endokrin károsító tulajdonságokkal rendelkező anyagok.

fenntarthatósági szabványokkal és a környezeti lábnyom kiszámítására szolgáló módszerekkel kapcsolatos munkában a többoldalú fórumokon. Támogatni fogja a félrevezető információkra vonatkozó szabályok végrehajtását is.

5. KÖVETKEZTETÉSEK

Az európai zöld megállapodás lehetőséget kínál arra, hogy élelmiszerrendszerünket összhangba hozzuk bolygónk szükségleteivel, és pozitívan reagáljunk az európaiak egészséges, méltányos és környezetbarát élelmiszerekre irányuló törekvéseire. E stratégia célja, hogy az EU élelmiszerrendszerét a fenntarthatóság globális szabványává tegye. A fenntartható élelmiszerrendszerekre való átálláshoz olyan kollektív megközelítésre van szükség, amelyben a kormányzás minden szintjén részt vesznek a hatóságok (beleértve a városokat, a vidéki és part menti közösségeket), az élelmiszer-értéklánc magánszektorbeli szereplői, a nem kormányzati szervezetek, a szociális partnerek, a tudományos szakemberek és a polgárok.

A Bizottság felhívást intéz valamennyi polgárhoz és érdekelt félhez, hogy folytassanak széles körű vitát a fenntartható élelmiszer-politika kialakításáról, nemzeti, regionális és helyi szinten. A Bizottság felkéri az Európai Parlamentet és a Tanácsot, hogy támogassák ezt a stratégiát, és járuljanak hozzá annak végrehajtásához. A Bizottság összehangolt módon fogja megszólítani a polgárokat ezzel a stratégiával kapcsolatban, hogy ösztönözze őket az élelmiszerrendszerünk átalakításában való részvételre.

A Bizottság biztosítani fogja, hogy e stratégia végrehajtása a zöld megállapodás többi elemével – különösen a 2030-ig tartó időszakra szóló biodiverzitási stratégiával, a körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési tervvel és a szennyezőanyag-mentességi célkitűzéssel – szoros összhangban történjen. Nyomon fogja követni a fenntartható élelmiszerrendszerekre való átállást annak érdekében, hogy a rendszer bolygónk tűrőképességének határain belül működjön, ideértve a célok elérése, valamint az uniós élelmiszerrendszer környezeti és éghajlati lábnyomának általános csökkentése terén elért eredményeket is. Rendszeresen adatokat fog gyűjteni, többek között Föld-megfigyelés alapján, az e stratégia keretében hozott valamennyi intézkedés környezeti, egészségügyi és a versenyképességre gyakorolt kumulatív hatásainak átfogó értékelése érdekében. A Bizottság 2023-ig felülvizsgálja ezt a stratégiát, hogy felmérje, hogy a meghozott intézkedések elegendőek-e a célkitűzések eléréséhez, illetve szükség van-e további intézkedésekre.